

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Un rol mai constructiv pentru societatea civilă în punerea în aplicare a legislației de mediu**(aviz exploratoriu)**

(2020/C 47/07)

Raportor: **Arnaud SCHWARTZ**
Coraportor: **István KOMORÓCZKI**

Sesizare	Comisia Europeană, 18.12.2019
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene Aviz exploratoriu
Decizia Biroului	11.12.2018
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului
Data adoptării în secțiune	1.10.2019
Data adoptării în sesiunea plenară	30.10.2019
Sesiunea plenară nr.	547
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/abțineri)	152/3/1

1. Concluzii și recomandări

1.1. În solicitarea de a elabora prezentul aviz, Comisia Europeană (CE) a afirmat că, în societatea civilă organizată, „angajatorii, lucrătorii și reprezentanții altor părți interesate au un rol esențial în punerea în aplicare”. CESE este de acord cu acest aspect și, așa cum a făcut-o în avize anterioare ⁽¹⁾ ⁽²⁾, subliniază că legislația de mediu nu este pusă în aplicare în mod corespunzător din cauza lipsei de voință politică la toate nivelurile instituționale. Acest lucru nu înseamnă nicicum că societatea civilă nu își îndeplinește rolul îndeajuns sau în mod constructiv.

1.2. Prin urmare, CESE solicită CE să dezvolte un cadru de conformitate mai bun la nivelul UE. Acest lucru ar trebui să aibă loc printr-o gestionare mai transparentă și mai fermă a plângerilor și a încălcărilor, dar și prin sporirea resurselor umane și financiare (de exemplu, în contextul cadrului financiar multianual – CFM). Obiectivul constă în a explica ce este legislația UE în domeniul mediului, a verifica dacă ea este pusă în aplicare în mod corespunzător, a o evalua și a oferi asistență instanțelor pentru a-și îndeplini sarcinile atunci când este necesar.

1.3. CESE sprijină procesul de evaluare a punerii în aplicare a politicilor de mediu (*Environmental Implementation Review – EIR*), care este esențial pentru furnizarea unei game largi de informații de mediu cu privire la aspecte precum durabilitatea, schimbările climatice și calitatea vieții în Europa, dar așteaptă ca CE și statele membre să își îndeplinească obligațiile prin preluarea punctelor de vedere ale organizațiilor societății civile (OSC) în EIR și în rapoartele de țară.

1.4. De asemenea, CESE solicită CE să integreze în mod mai sistematic OSC în viitoarele verificări ale adecvării legislației de mediu a UE, precum și în viitoarele procese EIR, atât la nivel național, cât și la nivelul UE. Această integrare ar trebui să aibă loc într-o etapă foarte timpurie, la momentul definirii criteriilor de evaluare, în cooperare cu CESE sau cu consiliile omoloage, în funcție de nivelul la care se întâmplă acest lucru (european, național sau local).

⁽¹⁾ Avizul CESE pe tema „Acțiuni ale UE în vederea îmbunătățirii conformării cu legislația de mediu și a guvernantei de mediu” (JO C 283, 10.8.2018, p. 83).

⁽²⁾ Avizul CESE pe tema „Punerea în aplicare a legislației UE în materie de mediu în domeniile calității aerului, apei și deșeurilor” (JO C 110, 22.3.2019, p. 33).

1.5. CESE solicită CE să se asigure că statele membre elaborează, introduc și aplică sisteme fiscale armonizate, ecologice și durabile, bazate pe principiul „poluatorul plătește”. Astfel, resursele vor fi redistribuite în mod constant către cei care acționează pentru a preveni poluarea solului, a apei și a aerului. Acest principiu ar trebui să se aplice inclusiv primăriilor și altor autorități locale sau regionale.

1.6. OSC din domeniul mediului și IMM-urile ar trebui să se implice mai mult în informarea angajaților și în definirea de modele de educație și formare în domeniul mediului, pentru a garanta că publicul larg are o înțelegere de bază a acestor chestiuni. Această cooperare ar trebui să fie sprijinită și finanțată de statele membre. Educația obligatorie privind clima și aspectele de mediu (între 6 și 18 ani) ar trebui să facă parte din programa de învățământ națională a fiecărei țări, iar OSC care își desfășoară activitatea în domeniul mediului ar trebui implicate în mod obligatoriu în activitățile teoretice sau practice, începând cu 2020.

1.7. La nivel politic, CESE îndeamnă toate statele membre să instituie măcar un minister pentru protecția mediului, ceea ce ar permite punerea unui accent sporit pe legislația în materie de mediu și îmbunătățirea coordonării și aplicării acesteia.

1.8. În vederea reducerii amprentei noastre ecologice și a consolidării dezvoltării durabile, CESE îndeamnă statele membre să pună pe deplin în aplicare strategiile de achiziții publice verzi (GPP), urmând ca acestea să fie supravegheate în mod regulat și direct de către CE. Comisia ar trebui să meargă și mai departe, solicitând ca OSC să fie consultate în pregătirea GPP și evaluarea finală a ofertelor primite. CE ar trebui, de asemenea, să prevadă posibilitatea utilizării fondurilor UE pentru a consolida impactul pozitiv al GPP.

1.9. UE trebuie să contribuie la conceperea de modele de dezvoltare locală și să promoveze o protecție extinsă a mediului în fiecare țară. Din aceste motive, este necesară o prezență mai vizibilă a UE la nivel local, pentru a garanta că fondurile UE sunt cheltuite în mod corespunzător și că părțile interesate relevante din sectoarele public și privat sunt implicate în punerea adecvată în aplicare a legislației și a guvernantei în materie de mediu. Aceasta ar putea răspunde, de asemenea, necesității de a face astfel încât persoanele și organizațiile din regiunile periferice ale UE să fie sprijinite și considerate drept elemente-cheie ale UE. CE ar trebui să garanteze și că domeniile legate de accesul la informații și la justiție dispun de personal suficient și bine pregătit, mai ales în ceea ce privește inspecțiile, pentru a controla dacă punerea în aplicare este corespunzătoare.

1.10. CESE subliniază că CE trebuie să mențină și să apere hotărât principalele noastre standarde de mediu și sociale atunci când promovează și protejează economia UE în cadrul negocierilor comerciale la nivel mondial. Aceasta nu este doar o modalitate de a spori competitivitatea europeană, de a îmbunătăți imaginea Europei și de a oferi populației și teritoriilor sale un viitor, ci oferă și ocazia de a prezenta altor părți ale lumii o metodă de guvernare mai democratică și mai durabilă, bazată pe o implicare mai puternică a OSC.

1.11. CESE propune înființarea unui organism tripartit (CE, statele membre și OSC) pentru soluționarea litigiilor și/sau pentru dezbateră problemelor ridicate de OSC înainte de a se înregistra daune în materie de mediu sau de a fi inițiată o acțiune în justiție. În plus, un organism științific consultativ independent al UE ar trebui să poată face recomandări către CE atunci când o organizație a societății civile semnalează o problemă. CE ar trebui, de asemenea, să prezinte decizii motivate.

1.12. Statele membre și CE ar trebui să ofere mai mult sprijin politic, financiar și profesional IMM-urilor și OSC, astfel încât acestea să se concentreze asupra protecției mediului după 2020.

2. **Observații generale**

2.1. **Rolul societății civile în guvernarea, punerea în aplicare și evaluarea legislației în domeniul mediului**

Context

2.1.1. Frans Timmermans, prim-vicepreședintele Comisiei Europene, a solicitat în scris președintelui CESE, în decembrie 2018, elaborarea acestui aviz exploratoriu, afirmând că „societatea civilă – angajatorii, lucrătorii și reprezentanții altor părți interesate – are un rol esențial în ceea ce privește punerea în aplicare”. CESE, ca voce a societății civile organizate, reprezintă opiniile de la nivel local ale societății europene în domeniile menționate în scrisoarea de mai sus.

2.1.2. În ultimii ani, CESE a adoptat mai multe avize referitoare la acest subiect, avize de care CE ar trebui să țină seama ⁽³⁾ ⁽⁴⁾.

⁽³⁾ Avizul CESE pe tema „Acțiuni ale UE în vederea îmbunătățirii conformării cu legislația de mediu și a guvernantei de mediu” (JO C 283, 10.8.2018, p. 83).

⁽⁴⁾ Avizul CESE pe tema „Punerea în aplicare a legislației UE în materie de mediu în domeniile calității aerului, apei și deșeurilor” (JO C 110, 22.3.2019, p. 33).

2.1.3. Având în vedere creșterea generală a nivelului de preocupare a cetățenilor cu privire la mediu ⁽⁵⁾, CESE dorește să reamintescă CE că unul dintre cele mai mari obstacole în calea unei mai bune puneri în aplicare a legislației de mediu a fost lipsa voinței politice la nivel local, național și european. Acest lucru a dus, de asemenea, la un nivel insuficient de resurse umane și financiare (de exemplu, în contextul cadrului financiar multianual), care sunt necesare pentru a explica scopul legislației privind protecția mediului, pentru a garanta că aceasta este pusă în aplicare în mod corespunzător, pentru a ajuta instanțele să își exercite atribuțiile atunci când este necesar ⁽⁶⁾ și pentru a efectua evaluarea. Cu alte cuvinte, gradul insuficient de punere în aplicare a legislației de mediu nu a fost rezultatul faptului că societatea civilă nu și-ar fi îndeplinit rolul în mod suficient și constructiv. CESE este de părere că vina aparține în principal organismelor legislative, care pur și simplu nu au acordat suficientă atenție problemei.

2.1.4. În cele din urmă, dar nu în ultimul rând, CESE susține că un rol mai important al societății civile organizate în governanța, punerea în aplicare și evaluarea reglementărilor UE în domeniul mediului este esențial pentru realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă ale ONU (ODD), începând cu ODD 1, și pentru punerea în practică a acordurilor globale privind clima. În consecință, CESE atrage atenția autorităților competente asupra unei serii de îmbunătățiri cu caracter general, sectorial și tematic enumerate în prezentul aviz.

Accesul la informații

2.1.5. CESE sprijină cu hotărâre procesul de evaluare a punerii în aplicare a politicilor de mediu, care este esențial pentru furnizarea unei game largi de informații de mediu cu privire la aspecte precum durabilitatea, schimbările climatice și calitatea vieții în Europa. Comitetul așteaptă ca CE și statele membre să își îndeplinească obligațiile, preluând punctele de vedere ale OSC în EIR și în rapoartele de țară.

2.1.6. CESE invită CE să le solicite statelor membre să adopte un mecanism care să asigure accesul la informațiile de mediu în termen de o lună (Convenția de la Aarhus) ⁽⁷⁾. Nu mai este acceptabil ca publicul să fie obligat să aștepte – uneori mai mult de un an – înainte de a putea avea acces la aceste informații.

2.1.7. De asemenea, CESE solicită CE să comunice mai bine și să promoveze în mod mai regulat și mai eficient viziunea directivei UE prin intermediul platformelor de comunicare socială. Această acțiune ar putea fi sprijinită de OSC. Formarea și educația continuă privind problemele de mediu au o importanță crucială.

Participare

2.1.8. CESE solicită CE să integreze în mod mai sistematic OSC în viitoarele verificări ale adecvării reglementărilor UE în materie de mediu, precum și în viitoarele procese EIR, atât la nivel național, cât și european. Această integrare ar trebui să aibă loc într-o etapă foarte timpurie, atunci când sunt definite criteriile de evaluare, în cooperare cu CESE și cu consiliile omoloage de la nivel național și local.

2.1.9. După cum a susținut în avizele anterioare ⁽⁸⁾ ⁽⁹⁾, CESE reafirmă că punerea în aplicare efectivă a măsurilor de protecție a mediului depinde, într-o anumită măsură, de atribuirea unui rol mai activ societății civile (angajatori, lucrători și alte părți interesate). CESE își reiterează, de asemenea, solicitarea privind o implicare mai amplă și mai structurată a OSC, care ar avea potențialul de a consolida EIR. De exemplu, OSC care se ocupă de chestiuni de mediu la nivel național și comunitățile științifice ar trebui să aibă posibilitatea de a contribui, cu expertiza și cunoștințele lor, atât la rapoartele de țară, cât și la dialogurile structurate de la nivel național și la acțiunile întreprinse în urma acestora.

2.1.10. Același lucru este valabil și pentru negocierile comerciale ale UE: CE trebuie să mențină și să aprobe hotărât principalele noastre standarde de mediu și sociale atunci când promovează și protejează economia UE în cadrul negocierilor comerciale la nivel mondial. Aceasta nu este doar o modalitate de a spori competitivitatea europeană, de a îmbunătăți imaginea Europei și de a oferi populației și teritoriilor sale un viitor, ci oferă și ocazia de a prezenta altor părți ale lumii o metodă de governanță mai democratică și mai durabilă, bazată pe o implicare mai puternică a OSC.

2.1.11. Organizațiile societății civile sunt adesea invitate să reprezinte și să exprime preocupările societății cu privire la costurile și inconveniențele legate de punerea în aplicare. Prin urmare, CESE propune ca OSC să li se atribuie un rol într-o etapă mai timpurie a procedurilor, atunci când li se solicită să organizeze consultări și să acționeze ca actori relevanți în soluționarea litigiilor, Comitetul considerând că aceasta ar trebui să aibă loc mai devreme în cursul procesului.

⁽⁵⁾ <https://glocalities.com/latest/reports/environmental-concern>

⁽⁶⁾ Avizul CESE pe tema „Punerea în aplicare a legislației UE în materie de mediu în domeniile calității aerului, apei și deșeurilor” (JO C 110, 22.3.2019, p. 33) (concluzia 1.5).

⁽⁷⁾ <https://ec.europa.eu/environment/aarhus>

⁽⁸⁾ Avizul CESE pe tema „Evaluarea punerii în aplicare a politicilor de mediu ale UE” (JO C 345, 13.10.2017, p. 114).

⁽⁹⁾ Avizul CESE pe tema „Punerea în aplicare a legislației UE în materie de mediu în domeniile calității aerului, apei și deșeurilor” (JO C 110, 22.3.2019, p. 33).

2.1.12. CESE propune înființarea unui organism tripartit (CE, statele membre și OSC) pentru soluționarea litigiilor și/sau pentru dezbaterile problemelor ridicate de OSC înainte de a se înregistra daune în materie de mediu sau de a fi inițiată o acțiune în justiție. În plus, un organism științific consultativ independent al UE ar trebui să poată face recomandări către CE atunci când o organizație a societății civile semnalează o problemă. CE ar trebui, de asemenea, să prezinte decizii motivate.

Accesul la justiție

2.1.13. CESE face referire încă o dată la un aviz anterior ⁽¹⁰⁾ și solicită CE să depună eforturi pentru îmbunătățirea accesului societății civile la justiție (de exemplu, dând dreptul OSC să se adreseze Curții de Justiție a Uniunii Europene și având judecători și procurori specializați la nivel european, național și local).

2.1.14. Pentru a îmbunătăți accesul la justiție, CESE consideră, de asemenea, că persoanele fizice ar trebui să se poată adresa direct Curții de Justiție a Uniunii Europene, precum Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO), atunci când este în joc transpunerea dreptului UE în dreptul național, iar căile de atac interne au fost epuizate.

2.1.15. Având în vedere întârzierile, adesea excesive, din sistemul judiciar, CESE solicită CE să ia în considerare introducerea, pentru alte cazuri decât situațiile de urgență, unei acțiuni în încetare în domeniul protecției mediului, pe care statele membre să trebuiască să o respecte și prin care activitățile să fie suspendate, în așteptarea unei decizii a Tribunalului de Primă Instanță, în cazul în care se produc daune imediate în materie de mediu.

2.1.16. De asemenea, CESE solicită CE să creeze un mecanism adecvat, astfel încât amenzile plătite pentru daune aduse mediului să fie investite în acțiuni menite să sprijine protecția mediului.

2.2. Propunerile societății civile privind rolul IMM-urilor, al angajatorilor, al sindicatelor și al organizațiilor de mediu în punerea în aplicare a legislației de mediu

Rolul IMM-urilor în punerea în aplicare a legislației de mediu

2.2.1. După cum s-a subliniat într-un aviz anterior ⁽¹¹⁾, CESE, ca și CE, recunoaște cu circumspecție că respectarea în insuficiență măsură a mecanismelor care asigură punerea în aplicare a legislației și a guvernantei de mediu constituie un factor regretabil de concurență neloială și de prejudicii economice.

2.2.2. IMM-urile și microîntreprinderile, în special, reprezintă 99,8 % din întreprinderile europene, ele definindu-se astfel fie în funcție de mărimea personalului, fie de cea a cifrei de afaceri și a bilanțului ⁽¹²⁾. Contribuția IMM-urilor la crearea de valoare și la ocuparea forței de muncă, precum și impactul lor asupra mediului sunt considerabile. Deși IMM-urile luate separat au, în general, resurse umane și financiare limitate, este în interesul tuturor ca acestea să fie mobilizate și încurajate să se concentreze mai mult pe normele de protecție a mediului. Capacitățile și implicarea IMM-urilor în inovare, reinnoire, crearea de locuri de muncă și menținerea progresului social sunt foarte importante pentru realizarea ODD ale ONU și pentru îndeplinirea obiectivelor climatice globale ale Acordului de la Paris. Există o serie de alte domenii importante, cum ar fi sănătatea, agricultura, industria prelucrătoare, turismul și industria hotelieră, serviciile și mediul de afaceri în general, în care dezvoltarea și armonizarea standardelor de mediu, menținerea dezvoltării durabile și abordarea aspectelor legate de schimbările climatice sunt esențiale. În acest sens, CE, statele membre și OSC trebuie într-adevăr să colaboreze mai strâns cu IMM-urile.

2.2.3. CESE solicită CE să se asigure că statele membre elaborează, introduc și utilizează sisteme fiscale armonizate, ecologice, durabile și compatibile cu mediul, bazate pe principiul „poluatorul plătește”. Astfel, resursele vor fi redistribuite în mod constant către cei care acționează pentru a preveni poluarea solului, a apei și a aerului. Acest principiu ar trebui să se aplice inclusiv primăriilor și altor autorități locale sau regionale.

Rolul sindicatelor și al angajatorilor în punerea în aplicare a legislației de mediu

2.2.4. CESE solicită CE să subvenționeze unele dintre costurile pe care le presupune formarea angajaților sub aspectul recunoașterii și punerii în aplicare a reglementărilor de mediu, în cadrul cursurilor organizate de sindicate și/sau angajatori.

⁽¹⁰⁾ Avizul CESE pe tema „Acțiuni ale UE în vederea îmbunătățirii conformării cu legislația de mediu și a guvernantei de mediu” (JO C 283, 10.8.2018, p. 83).

⁽¹¹⁾ Avizul CESE pe tema „Acțiuni ale UE în vederea îmbunătățirii conformării cu legislația de mediu și a guvernantei de mediu” (JO C 283, 10.8.2018, p. 83).

⁽¹²⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32003H0361>

2.2.5. OSC care se ocupă de protecția mediului și IMM-urile ar trebui să se implice mai mult în informarea angajaților și în definierea de modele de educație și formare în domeniul mediului, pentru a garanta că publicul larg are o înțelegere de bază a acestor chestiuni. Această cooperare ar trebui finanțată de statele membre. Educația obligatorie privind clima și aspectele de mediu (între 6 și 18 ani) ar trebui să facă parte din programa de învățământ națională a fiecărei țări, iar OSC care își desfășoară activitatea în domeniul mediului ar trebui implicate în mod obligatoriu în activitățile teoretice sau practice, începând cu 2020.

Rolul OSC din domeniul mediului în punerea în aplicare a legislației de mediu

2.2.6. CESE solicită CE să se asigure că bugetul UE acoperă costurile legate de contribuțiile OSC fără scop lucrativ la procesele europene și naționale, precum și la structura guvernantei, la punerea în aplicare și la evaluarea legislației în materie de mediu.

2.2.7. În general, statele membre și CE ar trebui să ofere mai mult sprijin politic, financiar și profesional IMM-urilor și OSC, astfel încât acestea să se concentreze asupra protecției mediului după 2020.

2.2.8. OSC din domeniul mediului ar trebui să poată participa la procesul de luare a deciziilor privind utilizarea fondurilor UE la nivel regional, în cazul proiectelor care au un impact asupra mediului, dar și să aibă mai ușor acces la aceste fonduri.

2.2.9. De asemenea, OSC active în domeniul mediului trebuie să aibă capacitatea de a oferi consiliere și de a participa la elaborarea rapoartelor anuale ale statelor membre legate de directivele privind mediul (de exemplu, în ceea ce privește directivele „Păsări” și „Habitat” sau starea mediului din fiecare țară). De asemenea, CE ar trebui să se asigure mai bine că statele membre publică aceste rapoarte la timp [deoarece unele nu sunt prezentate la termenele prevăzute la articolul 16 din Directiva „Habitat” ⁽¹³⁾ sau la articolul 9 din Directiva „Păsări” ⁽¹⁴⁾].

2.3. Propunerile societății civile organizate privind rolul său în punerea în aplicare a legislației de mediu în domeniile deșeurilor, aerului și biodiversității

Rolul societății civile în punerea în aplicare a reglementărilor de mediu în domeniul deșeurilor

2.3.1. CESE este profund îngrijorat de faptul că, în conformitate cu raportul CE, jumătate din țările UE riscă să nu îndeplinească până în 2020 obiectivul constând în reciclarea a 50 % din deșeurile municipale ⁽¹⁵⁾.

2.3.2. CESE îndeamnă CE și statele membre să elimine treptat arderea și îngroparea deșeurilor reciclabile. Este timpul ca CE și statele membre să își îndeplinească angajamentele în ceea ce privește protecția mediului, în loc să tolereze activități de lobby care pledează împotriva unei economii durabile, fără deșeuri și circulare, de care este urgentă nevoie.

2.3.3. Din acest motiv, CESE îndeamnă statele membre să joace un rol semnificativ, concentrându-se asupra protecției mediului și a acțiunilor care servesc acestui scop. CE ar trebui să solicite statelor membre să instituie în cadrul structurii lor guvernamentale un minister cu un portofoliu destinat protecției mediului și dezvoltării durabile, care să faciliteze o mai mare concentrare pe coordonarea și punerea în aplicare a reglementărilor UE în materie de mediu.

2.3.4. În vederea facilitării îndeplinirii obiectivelor în materie de deșeuri și pentru a sprijini acest proces prin intermediul unei educații și formări de mai bună calitate, CESE îndeamnă, de asemenea, statele membre să lanseze campanii de educare și informare clare privind prevenirea și gestionarea deșeurilor, care să vizeze publicul larg, inclusiv școlile primare și gimnaziale. Pentru a evidenția mai bine responsabilitatea socială globală pentru protecția mediului, CE și statele membre ar trebui să asigure, în mod constant, o acoperire online mult mai extinsă a activităților specifice ale IMM-urilor și ale ONG-urilor în ceea ce privește colectarea și gestionarea deșeurilor. Luând ca exemplu concursul „Capitala europeană verde” (câștigat în 2019 de orașul Oslo) ⁽¹⁶⁾, CESE propune ca, începând cu anul 2020, CE să ofere ONG-urilor de la nivel național din domeniul mediului resursele financiare necesare pentru acordarea, în fiecare an, a unor premii verzi similare în statele membre, unui număr de trei localități (orașe sau comune), pe baza performanțelor lor în materie de mediu. Desigur, acest premiu va avea o valoare mai mult simbolică decât materială, dar va stârni interesul mass-mediei locale și naționale, care va scoate în evidență importanța acestei chestiuni.

⁽¹³⁾ Directiva 92/43/CEE a Consiliului din 21 mai 1992 privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică (JO L 206, 22.7.1992, p. 7).

⁽¹⁴⁾ Directiva 2009/147/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 30 noiembrie 2009 privind conservarea păsărilor sălbatice (JO L 20, 26.1.2010, p. 7).

⁽¹⁵⁾ COM(2019) 149 final.

⁽¹⁶⁾ http://ec.europa.eu/environment/europeangreencapital/index_en.htm

2.3.5. Impozitele, sancțiunile fiscale, scutirea de la plata anumitor impozite și facilitățile fiscale reprezintă stimulente importante pentru gestionarea și creșterea economică a țărilor, încurajând sau descurajând părțile interesate să reducă, să elimine, să distrugă și să gestioneze deșeurile ca resursă utilă. În vederea implicării IMM-urilor în gestionarea deșeurilor într-un mod mai eficient și în menținerea unei mai bune calități a aerului, CESE propune ca statele membre să introducă taxe mai mari pentru depozitarea deșeurilor, să reducă în mod semnificativ sau chiar să interzică incinerarea acestora și să aplice toate principiul plății în funcție de cantitatea de deșeurii produse, precum și să impună sancțiuni pentru materialele reciclabile contaminate. Introducerea unor taxe verzi (sau ecologice) sau a unei reduceri fiscale punctuale pentru IMM-urile care introduc inovații-cheie în domeniul gestionării și al reutilizării deșeurilor ar fi și ea foarte utilă.

2.3.6. CESE sprijină cu fermitate obiectivele de bază prezentate în Directiva-cadru privind deșeurile ⁽¹⁷⁾, care prevede că deșeurile ar trebui să fie gestionate fără a pune în pericol sănătatea și fără a dăuna mediului, în special fără riscuri pentru apă, aer, sol, floră sau faună, fără a cauza neplăceri din cauza zgomotului sau a mirosurilor și fără a afecta în mod negativ peisajul sau zonele de interes special. Prin urmare, CE ar trebui să completeze legislația și politica UE în materie de deșeurii, prin crearea unei combinații de metode selective de colectare a deșeurilor („din ușă în ușă”, insule de deșeurii, depozite, acțiuni societale colective în materie de colectare a deșeurilor) și prin instituirea unei rețele naționale de depozite. Introducerea (și punerea în aplicare) obligatorie a sistemelor de returnare a garanției pentru recipientele de unică folosință (PET, aluminiu, sticlă), utilizarea inteligentă a deșeurilor voluminoase (centre de reutilizare), extinderea colectării separate a deșeurilor (textile, biodegradabile, periculoase) și încurajarea mai activă a producerii de compost în gospodării și în comunitate, împreună cu acordarea de sprijin financiar și tehnic pentru utilizarea compostului, vor reduce sarcina pe care o presupune eliminarea deșeurilor.

2.3.7. Organizațiile societății civile și IMM-urile relevante (în principal întreprinderile de gestionare a deșeurilor) ar trebui să fie mai implicate în procesul de luare a deciziilor privind mediul și în procesul de punere în aplicare la nivel național. Statele membre ar trebui să instituie sisteme de sprijin financiar pentru IMM-urile care joacă un rol activ în colectarea, reciclarea și revalorificarea deșeurilor și în economia circulară în general.

2.3.8. În vederea reducerii amprentei noastre ecologice și a consolidării dezvoltării durabile, CESE îndeamnă statele membre să pună pe deplin în aplicare strategiile de achiziții publice verzi (GPP), urmând ca acestea să fie supravegheate în mod regulat și direct de către CE. Comisia ar trebui să meargă și mai departe, solicitând ca ONG-urile naționale din domeniul mediului care își desfășoară activitatea în statele membre să fie implicate în pregătirea GPP și în evaluarea finală a ofertelor primite. CE ar trebui, de asemenea, să prevadă posibilitatea utilizării fondurilor UE pentru a consolida impactul pozitiv al GPP.

2.3.9. Evaluarea punerii în aplicare a politicilor de mediu ⁽¹⁸⁾ ar trebui publicată periodic, furnizând permanent informații relevante. Evaluarea publicată la 4 aprilie 2019 a făcut referire la un studiu care estima că costurile totale pentru societate ale deficiențelor actuale în materie de punere în aplicare a politicilor de mediu se ridică la aproximativ 55 de miliarde EUR pe an ⁽¹⁹⁾.

2.3.10. Schimburile europene *inter pares* între experții agențiilor de mediu și cei ai administrațiilor locale din statele membre s-au desfășurat bine în ultimii doi ani și au dus la o mai mare sensibilizare a părților interesate. Cu toate acestea, noile idei și bunele practici ar trebui să beneficieze de o acoperire online mult mai amplă în statele membre, prin publicarea periodică a conținutului și rezultatelor acestor evenimente *inter pares*. O mai mare implicare a OSC și a IMM-urilor naționale poate prilejui o cooperare tehnică sau comercială mai strânsă și o recunoaștere mai rapidă a oportunităților oferite IMM-urilor. CESE îndeamnă CE să publice în fiecare an datele la care se desfășoară evenimentele mondiale consacrate mediului ⁽²⁰⁾, invitând și susținând actorii de la nivel local din statele membre, la momentul mobilizării sau finanțării părților interesate, a întreprinderilor, a OSC și a autorităților, în vederea organizării de acțiuni de colectare a deșeurilor, de salubritate sau de îmbunătățire a calității aerului.

Rolul societății civile în punerea în aplicare a legislației de mediu în domeniul aerului

2.3.11. Din cauza problemelor din ce în ce mai mari legate de sănătate și de mediu, statele membre ar trebui să îmbunătățească calitatea aerului în general și să implice mai activ ONG-urile și întreprinderile în procesul de prevenire a poluării. Încălzirea gospodăriilor care utilizează cărbune și lemn umed, arderea în aer liber a deșeurilor comerciale (de exemplu, materialele plastice și textile), de grădiniță sau a altor deșeurii, vehiculele vechi cu motoare cu nivel ridicat de emisii, aviația civilă și militară ⁽²¹⁾, transportul rutier, transportul maritim, navele fluviale și maritime de croazieră, precum și unele practici industriale și agricole, provoacă o poluare atmosferică semnificativă.

⁽¹⁷⁾ Directiva 2008/98/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 19 noiembrie 2008 privind deșeurile și de abrogare a anumitor directive (JO L 312, 22.11.2008, p. 3 <http://ec.europa.eu/environment/waste/framework>)

⁽¹⁸⁾ <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2019/RO/COM-2019-149-F1-RO-MAIN-PART-1.PDF>

⁽¹⁹⁾ http://ec.europa.eu/environment/eir/pdf/study_costs_not_implementing_env_law.pdf

⁽²⁰⁾ https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_environmental_dates

⁽²¹⁾ Avizul CESE pe tema „Schema de comercializare a certificatelor de emisii pentru activitățile din sectorul aviației” (JO C 288, 31.8.2017, p. 75).

2.3.12. CESE apreciază pe deplin politica agricolă comună (PAC), care a introdus norme obligatorii referitoare la protecția mediului, pentru a promova dezvoltarea durabilă (articolul 11 din TFUE), la protecția consumatorilor (articolul 12, la cerințele privind bunăstarea animalelor (articolul 13 etc. CESE încurajează CE să continue să consolideze aceste domenii, adoptând, de exemplu, în cadrul PAC, noi măsuri legate de îmbunătățirea calității aerului și de reducerea nivelurilor de emisii. Cu toate acestea, pentru a atenua problemele legate de costurile suportate de întreprinderile mici și de fermieri, UE ar trebui, de asemenea, să pună pe deplin în aplicare decizia de instituire a unei infrastructuri corespunzătoare pentru combustibili alternativi ⁽²⁾, astfel cum s-a convenit în Directiva 2014/94/UE privind instalarea infrastructurii pentru combustibili alternativi ⁽²³⁾.

2.3.13. Pentru a reduce poluarea cauzată de vehiculele vechi, CE ar trebui să oprească vânzările transfrontaliere de autovehicule de ocazie care sunt mai vechi de cinci ani. Reducerea transportului rutier de mărfuri, îmbunătățirea condițiilor de transport feroviar, maritim și fluvial de mărfuri și crearea unor zone cu emisii scăzute în zonele locuite sunt factori esențiali pentru reducerea poluării atmosferice. Pentru a evita poluarea aerului și poluarea fonică, este nevoie de eforturi suplimentare și de utilizarea fondurilor statelor membre pentru a înlocui, între 2022 și 2027, actualele motoare diesel învechite cu vehicule electrice sau cel puțin cu motoare cu un nivel mai scăzut de emisii.

2.3.14. Pentru a îmbunătăți calitatea aerului, CE ar trebui să sprijine statele membre în procesul de modernizare a materialului rulant, de eliminare a restricțiilor de viteză pe căile ferate, de extindere la toate drumurile, în cazul camioanelor, a taxelor rutiere electronice bazate pe distanța parcursă, și de introducerea unei mai mari diferențieri a sistemului de taxare, în funcție de emisii. Pe baza unui dialog periodic cu ONG-urile și IMM-urile relevante, statele membre, ar trebui să introducă un sistem de tarify rutieră urbană în capitale (inclusiv o taxă de congestionare până în 2025) și să creeze în orașe mai multe zone pietonale, parcuri mai mari și alte spații verzi. ONG-urile și IMM-urile ar trebui implicate în mod sistematic și consultate online atunci când se planifică și se creează aceste zone.

2.3.15. CESE îndeamnă CE să aibă în vedere reglementări privind utilizarea unei cantități mai mari de energie din surse regenerabile, crescând astfel ponderea acestei energii în aprovizionarea cu energie electrică și termică. Atât ONG-urile, cât și IMM-urile ar trebui să participe în mod vizibil la elaborarea de noi planuri energetice naționale care să ducă la scăderea consumului de energie, în special a utilizării combustibililor fosili. Statele membre ar trebui să ia în discuție propuneri concrete și realizabile în acest sens; de asemenea, cele mai bune practici ar trebui să fie recunoscute și să beneficieze de resursele financiare necesare. Statele membre ar trebui să își împărtășească în mod regulat bunele practici în materie de mediu.

Rolul societății civile în punerea în aplicare a legislației de mediu în domeniul biodiversității

2.3.16. În opinia CESE, mai ales în ceea ce privește impactul asupra biodiversității, este esențial ca statele membre să organizeze consultări publice într-un stadiu incipient, atunci când toate opțiunile sunt încă deschise și există posibilitatea unei analize reale a alternativelor. Este în primul rând responsabilitatea statelor membre și a autorităților competente să se asigure că dezvoltatorii iau în serios această cerință și încurajează consultările publice timpurii.

2.3.17. Pentru a permite OSC să poarte un dialog efectiv cu Comisia, ar trebui clarificate funcționarea (în special modul în care sunt luate deciziile) și așteptările ei (tipul de informații așteptate), de exemplu în cazul nerespectării legislației de mediu sau al riscului producerii de daune în materie de biodiversitate.

2.4. Propunerile societății civile privind punerea în aplicare a legislației de mediu și rolul CE în calitate de gardian al tratatelor

2.4.1. CESE solicită CE să prezinte observații parlamentelor naționale atunci când un stat membru legiferează pentru a transpune legislația UE în materie de mediu.

2.4.2. De asemenea, CESE dorește ca, la solicitarea părților terțe, CE să formuleze observații și să le comunice actorilor implicați, atunci când se înaintează o acțiune într-o instanță judiciară supremă împotriva unei dispoziții naționale de transpunere a legislației UE în domeniul mediului.

2.4.3. CESE solicită CE să reamintească statelor membre că noțiunea de „transpunere excesivă” nu există în dreptul Uniunii și că legislația europeană în domeniul mediului prevede adoptarea de măsuri în permanență, pentru a îmbunătăți starea mediului. Prin urmare, legislația UE interzice orice regres.

⁽²²⁾ Avizul CESE referitor la planul de acțiune privind infrastructura pentru combustibili alternativi (JO C 262, 25.7.2018, p. 69).

⁽²³⁾ Directiva 2014/94/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 octombrie 2014 privind instalarea infrastructurii pentru combustibili alternativi (JO L 307, 28.10.2014, p. 1), <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2014/94/oj>

2.4.4. De asemenea, CESE solicită Comisiei să explice statelor membre că legislația de mediu a UE, care autorizează derogări de la normele legislației secundare, impune ca aceste derogări să fie strict delimitate de către state, pentru a nu contraveni obiectivelor UE.

2.4.5. CESE încurajează CE să elaboreze în continuare orientări pentru a facilita interpretarea și aplicarea legislației secundare în materie de mediu, mai ales cu privire la două chestiuni:

- (a) luarea în considerare a aspectelor legate de sănătate în cadrul evaluărilor de mediu;
- (b) definirea zonelor umede prin multifuncționalitatea lor.

2.4.6. UE trebuie să contribuie la elaborarea și respectarea unor modele de dezvoltare locală și să promoveze protecția mediului. Prin urmare, CE trebuie să efectueze în mod mai regulat verificări la nivel local în statele membre, pentru a garanta că fondurile UE sunt cheltuite în mod corespunzător și că toate părțile interesate publice și private relevante pun în aplicare așa cum se cuvine reglementările și guvernanta în materie de mediu. Acest lucru ar răspunde și cerinței generale ca persoanele și organizațiile din regiunile periferice ale UE să fie sprijinite și considerate drept elemente-cheie ale UE. CE ar trebui să garanteze și că, în fiecare stat membru, domeniile legate de accesul la informații și la justiție dispun de personal suficient și bine pregătit, îndeosebi în ceea ce privește inspecțiile, pentru a controla dacă punerea în aplicare a reglementărilor de mediu este adecvată.

2.4.7. CESE o invită pe președinta Comisiei Europene să confere o mai mare autoritate comisarului pentru protecția mediului, în special în ceea ce privește aspectele legate de mediu și de sănătate. Comisarul ar trebui, de asemenea, să vizeze îndeosebi și să se implice mai mult în coordonarea evoluțiilor din zonele rurale, îmbunătățirea calității vieții în toate zonele și asigurarea respectării de către întreprinderile naționale a cerințelor de mediu convenite la nivelul UE. Economia competitivă a viitorului trebuie să devină economia lucrurilor frumoase, care include tot ce este plăcut și bun: activități locale de natură culturală, artistică și ecologică care îmbunătățesc calitatea vieții. Unul dintre obiectivele noastre esențiale ar trebui să fie creșterea fericirii naționale brute (FNB), adică a bunăstării generale, acest lucru presupunând o economie mai sănătoasă și crearea de valori economice, sociale și de mediu mai bune și mai durabile, capabile să se regenereze.

Bruxelles, 30 octombrie 2019.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Luca JAHIER
